

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการตามนโยบายป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินการตามนโยบายป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม ดังนี้
    - 1.1 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ หรือผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2539 จำนวน 29 คน ใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย
    - 1.2 ผู้ช่วยผู้บริหาร ได้แก่ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมสามัญศึกษา จำนวน 56 คน และผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่าย จำนวน 60 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2539 รวม 116 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือหัวหน้าฝ่ายที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้รับผิดชอบงานด้านการป้องกันปัญหาเสพติด จำนวน 29 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โรงเรียนละ 1 คน
- รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้รวมทั้งสิ้น 58 คน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์ได้ทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชนิดได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแบบตรวจสอบรายการและคำถามปลายเปิดมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการดำเนินการตามนโยบายป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการตามนโยบายป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 แบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการดำเนินการตามนโยบายป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน และอาจารย์ใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 3 - 4 คน

ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน มากกว่า 4 กิโลเมตร มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ระยะเวลาการทำงานในโรงเรียนปัจจุบันน้อยกว่า 1 ปี ประสบการณ์ในการทำงานด้านการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน 3 - 4 ปี และเคยเข้าร่วมประชุม อบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน 1 - 2 ครั้ง

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ช่วยบริหารโรงเรียน ประกอบด้วยผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายปกครอง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครอง และหัวหน้าฝ่ายปกครอง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 45 - 50 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 1 - 2 คน ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียนน้อยกว่า 1 กิโลเมตร มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ระยะเวลาการทำงานในโรงเรียนปัจจุบันมากกว่า 9 ปี ประสบการณ์ในการทำงานด้านการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนมากกว่า 6 ปีขึ้นไป เคยเข้าร่วมประชุม อบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน 1 - 2 ครั้ง

1.2 สภาพการดำเนินการตามนโยบายป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ในภาพรวมระบุมากที่สุด และรองลงมา มีดังนี้

พบว่า ในการกำหนดนโยบายและมาตรการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของกรมสามัญศึกษา กรมสามัญศึกษามีการกำหนดนโยบายและมาตรการให้โรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติ โดยโรงเรียนได้รับทราบนโยบายและมาตรการจากหนังสือราชการ และทั้งหนังสือราชการและการประชุมชี้แจง โรงเรียนมีการแจ้งนโยบายและมาตรการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตให้บุคลากรในโรงเรียนทราบ โดยแจ้งในที่ประชุมครู และแจ้งทั้งในที่ประชุมครูและที่ประชุมคณะกรรมการฝ่ายปกครอง สำหรับแนวทางการดำเนินงานป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนยึดมาตรการที่กรมสามัญศึกษากำหนดให้ และผสมผสานระหว่างมาตรการของกรมสามัญศึกษากับแนวทางของโรงเรียน ส่วนการดำเนินการตามมาตรการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของกรมสามัญศึกษา โรงเรียนดำเนินการไม่ครบ ข้อที่ไม่ได้ดำเนินการ คือการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษา โรงเรียนที่ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษา ได้มอบหมายให้ฝ่ายปกครองและครูที่ปรึกษารับผิดชอบ ส่วนโรงเรียนที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต องค์ประกอบของคณะกรรมการ ได้แก่ ฝ่ายปกครอง และครูพยาบาล ครูอนามัยและครูสุขศึกษา มาตรการหรือเรื่องที่ควรกำหนดเพิ่มจากที่กรมสามัญศึกษากำหนด คือการจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็น

ประโยชน์ การสอนทักษะชีวิตเพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันและรู้จักปฏิเสธยาเสพติด และโรงเรียนควรมีชุดตรวจปัสสาวะที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

การสำรวจจำนวนนักเรียนที่ใช้จ่ายเสพติดในสถานศึกษา โรงเรียนเคยสำรวจโดยใช้การสอบถามและติดตามนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และการรายงานหรือการบอกเล่าของครู ผู้ปกครองนักเรียนและบุคคลภายนอก การสำรวจพบว่า มีนักเรียนใช้จ่ายเสพติด ส่วนการดำเนินการกับนักเรียนที่ใช้จ่ายเสพติด ใช้วิธีประสานงานกับผู้ปกครองให้พาไปบำบัดรักษา และเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขและดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด สำหรับมาตรการหรือเรื่องที่ต้องกำหนดเพิ่มจากที่กรมสามัญศึกษากำหนด คือการจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การสอนทักษะชีวิตเพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันและรู้จักปฏิเสธยาเสพติด และโรงเรียนควรมีชุดตรวจปัสสาวะที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

การดำเนินการให้นักเรียนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ จัดประชุมชี้แจงนักเรียน จัดนิทรรศการหรือจัดบอร์ดข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด และรณรงค์เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อต้านยาเสพติด มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการป้องกันปัญหาเสพติด โดยจัดโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด และโครงการป้องกันปัญหาเสพติด โรงเรียนได้รับความร่วมมือ จากตำรวจภูธรอำเภอและตำรวจภูธรจังหวัด และจากสาธารณสุขอำเภอและสาธารณสุขจังหวัด ลักษณะความร่วมมือที่ได้รับ คือการบรรยายให้ความรู้ และการแจ้งข้อมูลข่าวสารและสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียน

การเอาใจใส่ ควบคุม ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของครู อาจารย์ในการป้องกันปัญหาเสพติด ผู้บริหารโรงเรียนแจ้งในที่ประชุมครู และขอความร่วมมือให้ครูทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ การตรวจสอบ ติดตามครู อาจารย์เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด ตรวจสอบจากการรายงานหรือการบอกเล่าของครู อาจารย์ และจากการสังเกตการปฏิบัติงานของครู อาจารย์ ผลการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดในปี พ.ศ.2539 สามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดได้ และสถิติการใช้จ่ายเสพติดของนักเรียนลดลง

การรายงานผลการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติด โรงเรียนมีการรายงานนักเรียนที่ใช้จ่ายเสพติดตามข้อมูลที่เป็นจริง เพราะต้องการให้หน่วยเหนือทราบข้อมูลที่แท้จริง และเพราะต้องการให้หน่วยเหนือช่วยหาแนวทางแก้ไข ระยะเวลาที่รายงานเดือนละ 1 ครั้ง และ

ตามระยะเวลาที่กำหนดโดยรายงานสถิตินักเรียนที่ใช้ยาเสพติด และผลการดำเนินงานป้องกัน
ปัญหาเสพติด ลักษณะของการรายงานเป็นไปตามแบบที่กำหนด

ส่วนการกำกับ ควบคุม ดูแลของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดที่ให้สถานศึกษา
ปฏิบัติตามนโยบายป้องกันปัญหาเสพติดของกรมสามัญศึกษา คือการให้โรงเรียนรายงานผล
การปฏิบัติงานตามกำหนด และการแจ้งนโยบายและมาตรการให้โรงเรียนดำเนินการ

1.3 ปัญหาการดำเนินการตามนโยบายป้องกันปัญหาเสพติด ในโรงเรียนมัธยม
ศึกษาของรัฐ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3.1 ปัญหาจำแนกรายด้าน ที่มีผู้ระบุสูงสุดและรองลงมา พบว่า

ปัญหาด้านครูและนักเรียน ได้แก่ครู อาจารย์ไม่เคยเห็นของจริง
ไม่รู้จักยาเสพติดชนิดร้ายแรงและยาเสพติดชนิดอื่น ๆ และครู อาจารย์ไม่ดูแลเอาใจใส่ขาดความ
รับผิดชอบ ปัญหาด้านผู้ปกครอง ได้แก่ผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่ และผู้ปกครองไม่ยอมรับ
สภาพและไม่ให้ความร่วมมือในการพานักเรียนไปบำบัดรักษา ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่
ชุมชนมียาเสพติดแพร่ระบาดมาก และสภาพชุมชนไม่ปลอดภัยสำหรับครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน
ปัญหาเสพติด

1.3.2 ปัญหาจากการจัดลำดับความสำคัญ ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ระบุเป็น
ลำดับที่ 1 2 และ 3 พบว่า

ปัญหาอันดับที่ 1 ชุมชนมียาเสพติดแพร่ระบาดมาก

ปัญหาอันดับที่ 2 ผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่

ปัญหาอันดับที่ 3 ครู อาจารย์ไม่ดูแลเอาใจใส่และขาดความ

รับผิดชอบ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร

ผลจากการศึกษาเอกสาร คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ บันทึกการ
ปฏิบัติงาน โครงการหรืองานที่เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด และรายงานการปฏิบัติ
กิจกรรม ในปีการศึกษา 2539

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับสภาพการดำเนินการ พบว่ามี
คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันปัญหาเสพติด มีการบันทึกพฤติกรรมนักเรียนที่ใช้
และเกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีการบันทึกคำรับสารภาพของนักเรียนที่ใช้ยาเสพติด มีหนังสือเชิญ

ผู้ปกครองมารับทราบปัญหา มีหลักฐานใบนำส่งตัวนักเรียนตรวจปัสสาวะ มีหนังสือรับนักเรียนที่ติดสารเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา มีหนังสือแจ้งผลการบำบัดรักษาและจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล มีการจัดโครงการพัฒนาบุคลากรเรื่องยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โครงการป้องกันยาบ้าในโรงเรียน โครงการเผยแพร่ความรู้เรื่องสารเสพติด โครงการชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด โครงการเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และมีการอบรมผู้นำนักเรียนเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา มีการรวบรวมเอกสารตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ และมีการจัดทำเป็นเอกสารเย็บเล่มเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานเสนอผู้บริหารโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงาน พบนักเรียนใช้ยาบ้า บุหรี่ สุรา และสารระเหย โรงพยาบาลที่จะนำนักเรียนไปตรวจหาสารเสพติดอยู่ไกลต้องเสียเวลาในการเดินทางมาก โรงเรียนไม่มีงบประมาณในการพานักเรียนไปตรวจหาสารเสพติด โรงเรียนไม่มีเครื่องมือหรือชุดตรวจปัสสาวะที่จะดำเนินการได้ทันทีที่พบปัญหา ส่วนโครงการหรืองานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหายาเสพติด ขาดสื่อ อุปกรณ์ งบประมาณ ขาดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่น ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมไม่เหมาะสม และขาดการติดตามประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีบ้านพักไกลจากโรงเรียนมากกว่า 4 กิโลเมตรขึ้นไป มีข้อที่น่าสังเกตว่าผู้บริหารส่วนใหญ่จะมีบ้านพักอยู่นอกโรงเรียนต้องใช้เวลาในการเดินทางไปและกลับ ส่วนผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนจะอยู่ใกล้โรงเรียนหรืออยู่ที่บ้านพักครู และมีระยะเวลาการทำงานในโรงเรียนปัจจุบันมากกว่า 9 ปี ส่วนผู้บริหารมีระยะเวลาการทำงานในโรงเรียนปัจจุบันน้อยกว่า 1 ปี แสดงให้เห็นว่าผู้ช่วยผู้บริหารมีความคุ้นเคยและเป็นที่รู้จักของผู้ปกครองและชุมชนใกล้โรงเรียนเป็นอย่างดีประกอบกับมีบ้านพักอยู่ใกล้จึงทำให้มีเวลาที่จะดูแลนักเรียนและมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อขอความร่วมมือให้ช่วยสอดส่องดูแลนักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดได้คือนอกจากนั้นยังเป็นหัวหน้าฝ่ายปกครองของโรงเรียน และมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันปัญหายาเสพติดอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 กำหนดไว้ว่า งานปกครองนักเรียนให้รับผิดชอบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2539: 6) และจากประสบการณ์ในการทำงานด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมากกว่า 6 ปีทำให้รู้สภาพและปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนได้ดีพอสมควร นอกจากนั้นยังเคยเข้าร่วมประชุม อบรมหรือ

สัมมนาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน จำนวน 1 - 2 ครั้ง จึงถือได้ว่าผู้ช่วยผู้บริหารที่ทำหน้าที่ป้องกันปัญหาเสพติดเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ แต่ผลการวิจัยพบว่าครูอาจารย์ไม่เคยเห็นของจริงไม่รู้จักยาเสพติดชนิดร้ายแรงและยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในที่ประชุมหรือจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเฉพาะผู้ช่วยผู้บริหารซึ่งมีทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชนและประสบการณ์เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดเพื่อปรับข้อมูลให้ตรงกับผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนทุกคน การป้องกันปัญหาเสพติดนั้นจะทำโดยลำพังเฉพาะฝ่ายบริหารหรือผู้รับผิดชอบเท่านั้นคงจะไม่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะมีประสบการณ์และผ่านการอบรมมาแล้วก็ตาม การป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนช่วยกันจึงจะประสบผลสำเร็จ การที่ครู อาจารย์ไม่รู้จักยาเสพติดจะทราบได้อย่างไรว่านักเรียนคนไหนใช้ยาเสพติด ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมอบหมายให้ครู อาจารย์ที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดจัดหาข้อมูลข่าวสาร และติดตามสถานการณ์ยาเสพติดมาประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้แก่ครู อาจารย์และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรงในขณะนี้

2. ผลการวิจัยพบว่า กรมสามัญศึกษามีการกำหนดนโยบายและมาตรการป้องกันปัญหาเสพติดให้โรงเรียนปฏิบัติ ตามแผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับมัธยมศึกษา (พ.ศ. 2535 - 2539) จากการสัมภาษณ์ และการตรวจสอบเอกสาร ปรากฏว่าไม่มีโรงเรียนใดกำหนดนโยบายและมาตรการป้องกันปัญหาเสพติดของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรการของกรม โดยหลักการนโยบายจะเป็นแนวทางในการกำหนดโครงการ งาน หรือกิจกรรมให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เมื่อกรมสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนปฏิบัติ โรงเรียนก็จะกำหนดเป็นนโยบายในระดับโรงเรียน โดยคำนึงถึงสภาพและความพร้อมของโรงเรียนให้ครอบคลุมปัญหาเสพติดและสอดคล้องกับนโยบายระดับกรม ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจะได้ทบทวนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด และกำหนดนโยบายป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมสามัญศึกษาตามสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและสภาพของชุมชนเป็นสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน นอกจากนั้นกรมสามัญศึกษาควรมีหนังสือชักจูงความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติมายังสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดให้กำกับ ควบคุม และดูแลโรงเรียนให้ดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดตามแนวนโยบายของกรมให้บังเกิดผลโดยเร็วที่สุด ส่วนแนวทางการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนยึดมาตรการที่กรมสามัญศึกษากำหนดให้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะเพิ่มมาตรการของโรงเรียนที่นอกเหนือจากที่กรมสามัญศึกษากำหนดให้เนื่องจากความแตกต่างของโรงเรียนที่มีสภาพไม่เหมือนกัน เช่น

ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนเป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้การแพร่ระบาดของโรคแตกต่างกันออกไป ดังนั้นโรงเรียนจึงควรกำหนดมาตรการของโรงเรียนขึ้น เพื่อเสริมมาตรการของกรมสามัญศึกษา ให้เหมาะกับสถานการณ์แพร่ระบาดภายในโรงเรียน และในชุมชนแต่ละแห่งจึงจะทำให้การดำเนินการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียนเป็นไปอย่างได้ผล

3. ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดกับโรงเรียนที่มีการแต่งตั้งมีจำนวนใกล้เคียงกัน โรงเรียนที่ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจะใช้กลไกที่สามารถดำเนินการได้อยู่แล้วโดยมอบหมายให้ฝ่ายปกครองรับผิดชอบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายของกรมที่ให้โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดสำหรับข้อคิดของการทำงานในรูปคณะกรรมการ Price (1986 อ้างถึงใน พรหมเพ็ญ นิลนนท์, 2539: 13) ได้กล่าวยืนยันว่าองค์กรใด ๆ ก็ตามที่ดำเนินการในรูปคณะกรรมการ ย่อมมีหนทางที่จะทำให้ให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากกว่าองค์กรที่มีได้ดำเนินการในรูปคณะกรรมการ และองค์กรที่มีบุคคลชั้นนำเป็นสมาชิกในคณะกรรมการมากเท่าใดองค์กรนั้นก็ยิ่งจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติด ปัจฉิมา พิศรสาธร (2539: 89) ได้กล่าวไว้ว่าการดำเนินงานป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียน ถ้ากระทำโดยลำพังหรือต่างคนต่างทำย่อมไม่ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอนเพราะนักเรียนมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินงานป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียน จะต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกคน เพื่อให้มีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้นกรมควรกำชับให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดกำกับและติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนในเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการและการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกรมสามัญศึกษาโดยเร็ว นอกจากนี้โรงเรียนควรเร่งรัดจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียน โดยมีครู อาจารย์ที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ เป็นกรรมการ คือฝ่ายปกครอง ครูพยาบาลหรือครูอนามัยหรือครูสุขศึกษา ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา และครูทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีระยะเวลาการทำงานในโรงเรียนปัจจุบันน้อยกว่า 1 ปี จึงเป็นข้อสังเกตว่า น่าจะมีการย้ายสับเปลี่ยนโรงเรียนกันบ่อยจึงทำให้ไม่ทราบข้อมูลแท้จริงในส่วนนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจะได้มีการประชุมปรึกษาหารือและปรับข้อมูลข่าวสารให้ตรงกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพราะการให้ข้อมูลที่แตกต่างกันย่อมแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการที่เป็นลักษณะเฉพาะกลุ่มที่รับผิดชอบเท่านั้น ดังนั้นโรงเรียนควรจะมีการประชุมเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดอยู่เป็นประจำเพื่อให้ครู อาจารย์ทุกคนได้ทราบผลการดำเนินการและเป็นการปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

4. ผลการวิจัยพบว่า มีนักเรียนใช้ยาเสพติดและจากการวิเคราะห์เอกสารทราบว่า ยาเสพติดที่นักเรียนใช้คือ ยาบ้า บุหรี่ สุรา และสารระเหย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัจฉิมา พิศรสาร (2539: 81) ที่พบว่ามีการใช้ยาเสพติดในนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา ในภาคใต้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา ศรีบุรณ์ (2539: 88) ที่พบว่ามีการใช้ยาเสพติดในนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ยาแก้ปวด และเปลือกกล้วยหอมตากแห้งก็สามารถใช้แทนยาเสพติดได้ซึ่งยาแก้ปวดชนิดที่เสพติดที่พบส่วนใหญ่จะมีคาเฟอีนผสมอยู่ สำหรับเปลือกกล้วยหอมตากแห้งเมื่อนำมาหั่นเป็นฝอยจะใช้แทนกัญชาได้ ผู้วิจัยเห็นว่า ยังคงมี ยาเสพติดอีกหลายชนิดที่แพร่ระบาดเข้ามาในโรงเรียน และอีกหลายชนิดที่แฝงมาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งครู อาจารย์ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบ ดังนั้นสำนักงานศึกษาจังหวัดควรจัดอบรม ประชุมสัมมนาครู อาจารย์ที่ทำหน้าที่ในการป้องกันปัญหาเสพติดเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และค้นหายาเสพติดชนิดใหม่ ๆ แปลก ๆ ที่แพร่ระบาดอยู่ในโรงเรียนและในชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน จะได้ทันต่อพัฒนาการของยาเสพติดในปัจจุบัน และควรริบประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ โรงเรียนต่าง ๆ ได้ทราบโดยเร็วเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูล นักเรียนที่ใช้ยาเสพติดโรงเรียนได้จากการสังเกตพฤติกรรม จากการรายงานหรือการบอกเล่าของ ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและบุคคลภายนอก จากการพบด้วยตนเอง หรือจากการตรวจปัสสาวะก็จะได้ข้อมูลเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในโรงเรียนจะทำให้เราทราบข้อมูลและสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับยาเสพติดที่แพร่ระบาดในโรงเรียนและรวมไปถึงชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน กลุ่มนักเรียนที่ใช้ยาเสพติด สาเหตุการใช้ยาเสพติดของนักเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และรอบ ๆ โรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการใช้ยาเสพติด ลักษณะการซื้อ และการจำหน่ายยาเสพติด เพื่อการวางแผนป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียน ควรจะได้หาวิธีการสำรวจข้อมูลที่ได้ผล ดำเนินการเป็นประจำและต่อเนื่องเพราะเราไม่สามารถ กำหนดได้ว่าสถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนจะเกิดเมื่อใด นอกจากนั้นโรงเรียน ควรจะใช้วิธีการสำรวจหลาย ๆ วิธีตามความเหมาะสมและสถานการณ์เพื่อให้ได้ผลมากที่สุด เช่น การตรวจปัสสาวะ การให้นักเรียนสำรวจในทางลับ และการตรวจค้น เป็นต้น แต่มีข้อที่ควร ระมัดระวังก็คือการใช้เครื่องมือในการสำรวจจะต้องไม่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นปมด้อย เช่น การใช้ชุดตรวจปัสสาวะเพื่อตรวจหาสารเสพติดไม่ควรใช้เฉพาะกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น ควรจะใช้ในลักษณะการตรวจสุขภาพทั่ว ๆ ของนักเรียนทั้งชั้นหรือทั้งโรงเรียน โดยใช้ เครื่องหมายพิเศษลับเฉพาะบุคคลกับกลุ่มเป้าหมายเท่านั้นเพื่อไม่ให้เป็นที่สังเกตของบุคคลทั่วไป และการใช้นักเรียนช่วยในการสำรวจจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษหากไม่มีความลับจะเป็น อันตรายกับนักเรียนเหล่านั้นได้

5. ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการให้นักเรียนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ เป็นวิธีการหนึ่งในหลาย ๆ วิธีที่นำมาใช้เพื่อป้องกันปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียน การถ่ายทอดความรู้จะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ ให้ปลอดจากยาเสพติด โดยมุ่งเน้นที่การอบรมบ่มนิสัย และพัฒนาจิตใจ ดังที่ บัจฉิมา พิศรสาธร (2539: 17) ได้นำเสนอไว้เกี่ยวกับการให้ข่าวสาร ข้อมูล ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อถ่ายทอดหรือจัดส่งข่าวสารความรู้ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยเทคนิควิธีและสื่อชนิดต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นว่าการบรรยายให้ความรู้จะต้อง อาศัยวิทยากรที่มีความรู้ มีประสบการณ์ และมีทักษะในการถ่ายทอดเนื้อหา หากจะให้ได้ผลและ สร้างความสนใจให้เกิดแก่ผู้ฟังแล้วควรจะได้นำเสนอและอุปกรณ์ต่าง ๆ มาประกอบการบรรยาย หรือสาธิตด้วย แต่ต้องระมัดระวังในการนำเสนอ ดังที่ เรืองชัย บุญศักดิ์ (2527: 152) กล่าวไว้ว่า การให้ข้อมูลหรือข้อความรู้เรื่องยาเสพติด ควรคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะให้ ในการเผยแพร่ เรื่องยาเสพติดแก่เยาวชน จะไม่นิยมแสดงตัวอย่างยาซึ่งเป็นของจริงหรือให้รายละเอียดเกี่ยวกับ อาการหรือความเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ ซึ่งเกิดจากฤทธิ์ของยาอย่างละเอียดเกินไป เพราะอาจจะ ก่อให้เกิดความอยากหรืออยากทดลองแก่เยาวชนได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องพิจารณาเนื้อหาและวิธีการ ในการเผยแพร่ความรู้ให้เหมาะสมกับผู้ฟังและจะต้องมีรากฐานอยู่บนความจริง และการให้ข้อมูล จะต้องไม่เป็นไปในเชิงขู่หรือทำให้เกิดความจริง เข้าทำนองเป็นเรื่องหลอกเด็ก เพราะถ้าหาก นักเรียนได้ไปพบความจริงเข้าภายหลังจะไม่ยอมเชื่อเรื่องทั้งหมดที่ได้รับฟังมา นอกจากการเชิญ วิทยากรมาบรรยายแล้วโรงเรียนยังมีการจัดนิทรรศการหรือจัดบอร์ดข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกัน ปัญหาเสพติด มีการณรงค์เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อต้านยาเสพติด มีการสอดแทรกในการสอน รายวิชาต่าง ๆ มีการให้ความรู้ผ่านกิจกรรมโฮมรูม และมีการอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความตระหนักได้ทั้งสิ้นซึ่งแต่ละโรงเรียนอาจจะจัด กันในช่วงเวลาที่เหมาะสมแตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่าการให้บริการด้านสื่อ เช่น เอกสาร ไปสเตอร์ ภาพนิทรรศการ และการณรงค์เป็นกิจกรรมที่สามารถเผยแพร่ข่าวสารให้เข้าถึงนักเรียนและ ประชาชนได้ในวงกว้างอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นโรงเรียนควรจัดบริการให้แก่หน่วยงานและ ประชาชนทั่วไปด้วย เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานอื่นที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน ปัญหาเสพติดในโรงเรียน นอกจากนั้นควรได้พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการนำเสนอ การใช้สื่อ ช่วงเวลา สถานที่ และความปลอดภัยด้วยเพราะการณรงค์อาจจะเป็นการกระทำที่ขัด ผลประโยชน์กับกลุ่มผู้จำหน่ายยาเสพติดได้และควรพิจารณากิจกรรมอื่น ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิด ความตระหนัก เช่น การจัดอบรมนักเรียนแกนนำเพื่อนเตือนเพื่อน การนำนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เข้าค่ายบำบัดทางจิต และการนำนักเรียนไปชมสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น สำหรับ

การร่วมมือของหน่วยงานบุคคลหรือองค์กรอื่นที่มีต่อ โรงเรียนเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด โรงเรียนได้รับจากตำราตรวจสอบอำเภอและตำราตรวจสอบจังหวัด ซึ่งมีหน้าที่หลักคือการปราบปราม และจากสาธารณสุขอำเภอและสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งมีหน้าที่หลักก็คือการบำบัดรักษา ส่วนโรงเรียนนั้นมีหน้าที่หลักคือการป้องกัน เป็นการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกัน ดังที่ประเสริฐ ต้นสกุล (2522: 58 - 59) กล่าวไว้ว่า ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันมิใช่เป็นปัญหาของฝ่ายใดโดยเฉพาะ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคงต้องดำเนินการผสมผสานกันไปทั้งมาตรการป้องกัน การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสภาพ และการปราบปรามยาเสพติดตามสภาพความรุนแรงของปัญหาในแต่ละพื้นที่ ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดจะกระทำเพียงลำพัง และกระทำเพียงภายในโรงเรียนในเชิงรับเท่านั้นไม่สามารถที่จะต้านทานกระแสความรุนแรงของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในขณะนี้ได้ จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานสังกัดกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษา จึงจะประสบความสำเร็จ ดังนั้นกรมสามัญศึกษา จะต้องประสานกับหน่วยเหนือในระดับกระทรวงให้มีการประสานต่างหน่วยงานจัดการประชุม อบรมหรือสัมมนาร่วมกันเพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่เป็น ยุทธศาสตร์เชิงรุก และโรงเรียนควรต้องร่วมมือกับหน่วยงาน บุคคล ชุมชนหรือองค์กรอื่นภายนอกโรงเรียนในลักษณะของอาสาสมัครต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันปัญหาเสพติดซึ่งโรงเรียนมีขอบเขตจำกัดเฉพาะในโรงเรียนให้ขยายผลออกไปสู่ชุมชนควบคู่ไปด้วยจึงจะทำให้การป้องกันปัญหาเสพติดใน โรงเรียนเป็นไปอย่างได้ผล

6. ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการให้ครู อาจารย์ทำหน้าที่ป้องกันปัญหาเสพติดอย่างจริงจังของผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีการแจ้งในที่ประชุมครู และขอความร่วมมือให้ครูทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ การที่จะให้ครู อาจารย์ในโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น การสร้างมนุษยสัมพันธ์เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในองค์การเป็นสิ่งสำคัญ (วินัย สมมิตร, 2527: 174) นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องคำนึงถึงการบำรุงขวัญหรือการสร้างน้ำใจในการทำงาน เพื่อให้การป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนดำเนินไปอย่างได้ผล ดังที่ ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2529: 86) กล่าวไว้ว่า การบริหารงานบุคคลนั้น ขวัญและกำลังใจในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจะต้องมีส่วนสำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่ ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการใด ๆ ในโรงเรียนที่จะให้เกิดผลในทางปฏิบัติ นั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนจึงจะประสบความสำเร็จ เพราะโดยลำพังผู้บริหารเพียงคนเดียวคงไม่สามารถทำให้งานต่าง ๆ ในโรงเรียนสำเร็จลงได้ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรที่จะต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการที่จะประสานทุกฝ่ายให้ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่

ในการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดให้ได้ผลอย่างจริงจัง นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรจะให้ครู อาจารย์ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนโดยเฉพาะเรื่องการป้องกัน ปัญหาสุขภาพเสพติด เพื่อกำหนดเป็นนโยบายและมาตรการของโรงเรียนซึ่งจะทำให้ครู อาจารย์มีความรู้ดีกว่าตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ก็จะเกิดความรู้สึกรับผิดชอบตามมา

7. ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการรายงานผลการดำเนินงานป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติด ไปยังต้นสังกัด เป็นการรายงานนักเรียนที่เสพติดตามข้อมูลที่เป็นจริง เพราะต้องการให้ หน่วยเหนือทราบข้อมูลที่เป็นจริง และต้องการให้หน่วยเหนือช่วยหาแนวทางแก้ไข เกี่ยวกับการ รายงาน วินัย สมมิตร (2527: 60) กล่าวไว้ว่า การเสนอรายงานทำให้ผู้บังคับบัญชาทราบความ ก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานกับหน่วยงานอื่นในขณะเดียวกันควรเสนอ รายงานให้ผู้ร่วมงาน หรือผู้อยู่ได้บังคับบัญชาได้ทราบด้วย จะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วม กันและเป็นการบำรุงขวัญไปในตัว ผู้วิจัยเห็นว่า การรายงานผลการดำเนินงานป้องกันปัญหา สุขภาพเสพติดไปยังต้นสังกัด ที่โรงเรียนดำเนินการอยู่จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนงานป้องกัน ปัญหาสุขภาพเสพติดในภาพรวมของกรมสามัญศึกษา แต่จะต้องเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องเที่ยงตรง ตามสภาพที่เป็นจริงจึงจะเกิดประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงและแก้ไขปัญหา จากผลการวิจัย พบว่ามีบางโรงเรียนที่ไม่รายงานตามข้อมูลที่เป็นจริงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารการรายงาน สถิตินักเรียนที่เสพติดของโรงเรียนไปยังกรมสามัญศึกษาพบว่ามีโรงเรียนที่รายงานไม่ตรงกับ สภาพที่เป็นจริง ทั้งนี้เป็นเพราะกลัวเสียชื่อเสียงของโรงเรียน และกลัวจะถูกมองว่าครู อาจารย์ ไม่เอาใจใส่ ประกอบกับการตีความในหนังสือสั่งการของกรมสามัญศึกษา ที่ว่าให้ผู้บริหารสถาน ศึกษาเอาใจใส่ควบคุมดูแลการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดอย่างจริงจังโดยให้ถือว่าเป็นนโยบายที่ สำคัญของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และกรมสามัญศึกษา ที่ต้องดำเนินการให้เกิดผลโดยเร็ว ที่สุด หากพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาใดละเลยไม่ดำเนินการอย่างจริงจัง กรมสามัญศึกษาจะถือว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวไม่สนองนโยบายของทางราชการ ซึ่งจะได้พิจารณาดำเนินการตาม ความเหมาะสมต่อไป (กรมสามัญศึกษา, 2539: 58) จากข้อความดังกล่าวทำให้ผู้บริหารบาง โรงเรียนเกิดความไม่แน่ใจในการปฏิบัติของโรงเรียน ถ้าหากรายงานไปตามข้อมูลที่เป็นจริงว่ามี นักเรียนเสพติดมากอาจถูกมองว่าไม่ดูแลเอาใจใส่ปล่อยให้มีการแพร่ระบาดมาก โรงเรียนจึง ไม่รายงานตามข้อมูลที่เป็นจริง ดังนั้นกรมสามัญศึกษาจึงควรที่จะต้องซักซ้อมการปฏิบัติงานของ โรงเรียนให้กระจ่างเพื่อไม่ให้ผู้ปฏิบัติเกิดความรู้สึกสับสน และในส่วนของโรงเรียนควรจาย งานไปตามข้อมูลที่เป็นจริง วิธีดำเนินการ ผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคที่โรงเรียน ประสบ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อที่กรมสามัญศึกษาจะได้ นำข้อมูลไปพิจารณาวางแผนดำเนินการ ได้ถูกต้องตรงกับสภาพและปัญหาที่มีอยู่ต่อไป

8. ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ในการกำกับควบคุม ดูแลให้สถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายป้องกันปัญหาสุขภาพจิต โดยให้รายงานผลการปฏิบัติงานตามกำหนด นอกจากการทำหน้าที่ประสานงาน และติดตามงานแล้วกรมสามัญศึกษา ยังมีหนังสือสั่งการให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดทุกจังหวัดถือเป็นนโยบายเร่งรัดที่ต้อง กำกับควบคุม และดูแล ให้สถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตตามมาตรการของกรมสามัญศึกษาอย่างจริงจังและให้ได้ผลมากที่สุด (กรมสามัญศึกษา, 2539: 59) เกี่ยวกับการควบคุม กิติมา ปรีดีคิลก (2529: 227) กล่าวไว้ว่าหน้าที่ประการสุดท้ายที่เป็นหน้าที่สำคัญในกระบวนการบริหารก็คือ หน้าที่ในการควบคุม ติดตามการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ได้สั่งการไปแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดมีหน้าที่ที่จะต้อง กำกับ ดูแล ควบคุมและติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ดำเนินกิจกรรมตามความมุ่งหวังของกรมสามัญศึกษา เพื่อให้การดำเนินการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนเป็นไปอย่างได้ผล ดังนั้นสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดจะต้องกำหนดหรือจัดระเบียบงานต่าง ๆ เป็นปฏิทินในการติดตามงานให้แน่ชัดและจะต้องตรวจสอบงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อที่จะกำกับหรือควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดควรจะได้จัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนได้ผลอย่างจริงจัง เช่นการจัดเจ้าหน้าที่เทศติดตามและแนะนำการดำเนินงานของโรงเรียน การจัดประชุมอบรม และสัมมนาครู อาจารย์ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น

9. ผลการวิจัยพบว่า ครู อาจารย์ไม่เคยเห็นของจริงไม่รู้จักยาเสพติดชนิดร้ายแรงและยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันมิใช่เป็นปัญหาของฝ่ายใดโดยเฉพาะ ดังที่ประเสริฐ ต้นสกุล (2522: 59) ได้กล่าวไว้ว่า ในการดำเนินงานป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนนั้น ควรใช้แนวคิดของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา อันได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์และนักเรียนตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปร่วมกันแก้ไขปัญหากฎผู้ปฏิบัติหน้าที่ไม่มีความรู้และไม่มีประสบการณ์ ไม่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ย่อมไม่ทันต่อเหตุการณ์ โดยเฉพาะเรื่องของยาเสพติดที่มีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งทั้งรูปแบบการผลิต วิธีจำหน่าย การใช้หรือการเสพ นอกจากนั้นผลจากการสัมภาษณ์และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ยังพบว่าครู อาจารย์ไม่เอาใจใส่ขาดความรับผิดชอบ ผู้วิจัยเห็นว่าการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนจะต้องดำเนินการอบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องยาเสพติด และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ด้านการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตโดยนำหลักการบริหารบุคคลมาเป็นแนวปฏิบัติ ดังที่ภิญโญ สาร (2516: 171) กล่าวไว้ว่า การบริหารบุคลากร คือการใช้คนให้ทำงานให้ได้ผลดีที่สุดในเวลาอันสั้นที่สุด สิ้นเปลืองเงินทอง

และวัสดุน้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกันคนที่เราใช้นั้นก็มีความสุข มีความพอใจที่จะให้ผู้บริหารใช้
 พอดีที่จะทำงานตามที่ผู้บริหารต้องการ ทั้งนี้การดำเนินงานของโรงเรียนจะไม่ประสบผลสำเร็จ
 ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือและการเอาใจใส่จาก
 บุคลากรภายในโรงเรียน ดังนั้นสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และโรงเรียนควรจัดให้มีการประชุม
 อบรมหรือสัมมนาครู อาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปัญหาสุขภาพจิต และครู อาจารย์ทุกคนใน
 โรงเรียน เพื่อเพิ่มประสบการณ์ และหาแนวทางในการปฏิบัติที่ได้ผล และผู้บริหารโรงเรียนควร
 จะได้ติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครู อาจารย์อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้โรงเรียนควรพาครู
 อาจารย์ไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มประสบการณ์และควรมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ติดตามสถานการณ์ของ
 ยาเสพติดหาข้อมูลมาแสดง สาริตหรือจัดนิทรรศการเพื่อเพิ่มประสบการณ์ให้กับครู อาจารย์
 และนักเรียนได้ทราบเป็นการเร่งด่วน ก่อนที่จะมีการประชุม อบรม หรือสัมมนา

10. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่ สาเหตุของปัญหามาจาก พ่อแม่
 ต้องไปทำงานที่อื่นจึงปล่อยให้ลูกอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้องหรือปล่อยให้อยู่กับตาม
 ลำพังโดยไม่มีผู้ใหญ่ดูแล ครอบครัวยุคใหม่ พ่อแม่ยากจนจึงจำเป็นต้องออกไปทำงานทำเพื่อหา
 รายได้มาเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเวลาที่จะดูแลเอาใจใส่จึงเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าไปมั่วสุมใช้
 ยาเสพติด ประกอบกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาอยู่ในช่วงของวัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้อยาก
 ทดลอง ดังที่ ประยูรศรี มณีศรี (2532: 6 - 8) กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหามาก เป็นวัย
 แห่งการเปลี่ยนแปลง มีความคิดอยากเป็นอิสระ เริ่มคิดพึ่งพาตนเองช่วยเหลือตนเองและต่อต้าน
 ผู้ใหญ่ อยากรทดลอง ได้เถียง ก้าวร้าว เป็นวัยที่ต้องเผชิญปัญหา เมื่อผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่
 จึงเปิดโอกาสให้นักเรียนเหล่านี้หันไปพึ่งยาเสพติด ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนขณะนี้ส่วนมีความ
 สำคัญทั้งสิ้น ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาเหล่านี้ถ้าไม่รีบดำเนินการให้หมดสิ้นไปก็จะมีผลกระทบต่อ
 บริหารงานของโรงเรียน และจะมีปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย ลำพังโรงเรียนฝ่ายเดียวคงไม่
 สามารถที่จะป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบัน
 ครอบครัวจะเป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติดได้เป็นอย่างดี ดังนั้นโรงเรียนควรจะต้องร่วมมือกับผู้ปกครอง
 เพื่อหาทางป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ในส่วนของโรงเรียนก็ควรหามาตรการเสริมเพื่อช่วยเหลือ
 ผู้ปกครอง เช่น จัดครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูผู้สอน ไว้คอยดูแลอย่างใกล้ชิดคอยให้คำปรึกษา
 นักเรียนที่มีปัญหาเหล่านั้นด้วยการชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหา จัดหากิจกรรมให้นักเรียนทำ
 ตามความถนัดความสนใจ จัดหาทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียนมาสนับสนุน จัดหางานพิเศษ
 ให้ทำเพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน นอกจากนี้ควรหาโอกาสพบผู้ปกครองเพื่อชี้แจงถึงปัญหา
 ยาเสพติดและขอความร่วมมือให้ช่วยกันสอดส่องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เนื่องจากความรัก
 ความอบอุ่นและความสุขในครอบครัวจะเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาสุขภาพจิตได้เป็นอย่างดี

11. ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมียาเสพติดแพร่ระบาดมาก เป็นปัญหาที่นอกเหนือจาก ความรับผิดชอบของ โรงเรียนเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการปราบปราม โดยตรงที่จะ ดำเนินการให้ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในชุมชนหมดไป ปัญหานักเรียนใช้ยาเสพติดก็จะไม่มี แต่ สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้น โรงเรียนจึงต้องดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดที่จะแพร่ระบาดไปยังกลุ่มนักเรียนตามบทบาทและหน้าที่ของ โรงเรียนที่พึงกระทำได้ก็โดยการสร้างความตระหนักถึงโทษพิษภัยของยาเสพติดและติดตามนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ยาเสพติดเพื่อหา ทางบำบัดรักษาในบางครั้งการติดตามนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทำให้ทราบแหล่งจำหน่ายก็ ไปกระทบกับผู้นำซึ่งส่วนมากเป็นผู้มีอิทธิพลก็จะเกิดปัญหาสภาพชุมชนไม่ปลอดภัยสำหรับ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปัญหาเสพติดตามมา ครู อาจารย์ที่มีความตั้งใจและทุ่มเทให้กับ การป้องกันปัญหาเสพติดเคยถูกข่มขู่ทำให้เกิดความหวาดกลัวว่าชีวิตทรัพย์สินและครอบครัวจะไม่ ปลอดภัยทำให้เกิดความท้อถอยในการปฏิบัติหน้าที่เพราะไม่มีหลักประกันอะไรที่จะให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือได้ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรเป็นสถานที่ที่ปลอดยาเสพติด เป็นสถานที่ให้ ความรู้แก่เยาวชนหรือนักเรียนซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าสำหรับประเทศชาติ ในปัจจุบันกลับพบว่า มี นักเรียนจำนวนหนึ่งใช้ยาเสพติดซึ่งมีผลมาจากการแพร่ระบาดที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งโรงเรียนได้ใช้ ความพยายามที่จะป้องกันปัญหาเสพติดในลักษณะต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะป้องกันได้หาก ปล่อยปัญหาเหล่านี้ไว้ก็จะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติโดยรวม ดังนั้นการที่จะป้องกันปัญหา ยาเสพติดให้ได้ผลจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย กรมสามัญศึกษาควรจะเป็นผู้ประสาน กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปราบปรามยาเสพติดให้หามาตรการ และดำเนินการปราบปราม ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในชุมชนอย่างจริงจัง ซึ่งจะเป็นการตัดต้นเหตุของปัญหาการแพร่ระบาด ของยาเสพติดให้หมดสิ้นไปจากชุมชน และควรหาหลักประกันที่แน่นอนหรือทำให้ครู อาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่รู้สึกว่ามีความปลอดภัยและไม่ถูกทอดทิ้งให้ผจญปัญหาตามลำพัง ในระดับ โรงเรียนก็ควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนให้ช่วยสอดส่องดูแลและดำเนิน การปราบปรามอย่างจริงจัง นอกจากนั้นสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดควรจัดให้ผู้ปฏิบัติงานด้าน การป้องกันปัญหาเสพติดได้มาประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นประจำเพื่อหาแนวทางใน การป้องกันปัญหาให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน และโรงเรียนควรเชิญผู้ปกครองมาร่วมกันหาแนว ทางป้องกันและให้ช่วยกันดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งย้าให้นักเรียนตระหนักถึง โทษและพิษภัยของยาเสพติดและให้นักเรียนช่วยกันสอดส่องดูแลและแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด ให้โรงเรียนทราบ เพื่อที่จะได้ประสานไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งจะทำให้การดำเนินงาน ป้องกันปัญหาเสพติดของ โรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดการประชุม อบรม สัมมนา ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุก และหาแนวทางในการประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

1.2 กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการปราบปรามยาเสพติดเร่งรัดและขยายผลการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือชุมชนใกล้สถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความต่อเนื่องในการป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ด้วยการใช้รูปแบบที่ผสมผสานการดำเนินงานและผสมผสานความร่วมมือของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.3 กรมสามัญศึกษา ควรจัดสัมมนาครู อาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปัญหา ยาเสพติด เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงวิธีการและเทคนิคในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดให้มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพตามสภาพข้อเท็จจริงและสถานการณ์ปัจจุบัน

1.4 กรมสามัญศึกษาควรกำชับให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดกำกับและติดตาม การดำเนินงานของโรงเรียนในเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียน

1.5 สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรจัดอบรมหรือประชุมสัมมนาครู อาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปัญหา ยาเสพติด และครู อาจารย์ทุกคนในโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสพการณ์ และหาแนวทางในการปฏิบัติที่ได้ผล หรือให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในแต่ละสถานศึกษา

1.6 สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรจัดเจ้าหน้าที่ที่มีประสพการณ์ไปประสาน กับโรงเรียน หรือให้มีการนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการนิเทศโดยบุคคลภายนอกด้วย

1.7 โรงเรียน ควรจัดส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม หรือร่วมประชุมสัมมนาเพื่อ พัฒนาความรู้ ความสามารถ และควรพาครู อาจารย์ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการป้องกันปัญหา ยาเสพติดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อเป็นบุคลากรหลักในสถานศึกษาที่จะรับผิดชอบการป้องกัน ปัญหา ยาเสพติด และให้คำปรึกษากับนักเรียนและผู้ปกครอง

1.8 โรงเรียน ควรร่วมมือกับหน่วยงาน บุคคล ชุมชนหรือองค์กรอื่นในลักษณะของอาสาสมัครต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันปัญหายาเสพติดซึ่งโรงเรียนมีขอบเขตจำกัดให้ขยายผลออกไปสู่ชุมชน

1.9 โรงเรียนควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดมาให้การอบรม หรือจัดนิทรรศการเกี่ยวกับยาเสพติด ให้แก่ครู อาจารย์และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรงในขณะนี้

1.10 โรงเรียนควรเพิ่มมาตรการของโรงเรียนที่นอกเหนือจากที่กรมสามัญศึกษากำหนดให้ เพื่อเสริมมาตรการของกรมสามัญศึกษาให้เหมาะกับสถานการณ์แพร่ระบาดภายในโรงเรียน และในชุมชน

1.11 โรงเรียนควรจะต้องร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อหาทางป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น จัดครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูผู้สอน ไว้คอยดูแลอย่างใกล้ชิดและคอยให้คำปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาด้วยการชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหา จัดหากิจกรรมให้นักเรียนทำตามความถนัดความสนใจ จัดหาทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียนมาสนับสนุน จัดหางานพิเศษให้ทำเพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน และให้ช่วยกันสอดส่องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียน เพื่อนำผลมาเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ให้ตอบสนองตามนโยบายของกระทรวง กรม ให้มากที่สุด

2. ควรได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียน เพื่อนำรูปแบบที่มีประสิทธิภาพไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานต่อไป